

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะเป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติไทย เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและอื่น ๆ แล้ว ความสำคัญอีกด้านหนึ่งคือ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยด้วยกัน สังคมยังขยายกว้างออกไปเพียงใด ความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาติดต่อสื่อสารย่อมจะมีมากขึ้น เพียงนั้น เพื่อให้คนจำนวนมาก เข้าใจตรงกันมิฉะนั้นก็อาจจะเกิดเรื่องที่เป็นปัญหายุ่งยากขึ้นได้ ความสามารถในการใช้ภาษาจึงเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งซึ่งผู้หวังความสำเร็จในชีวิตส่วนตัวและการทำงานจะต้องมี¹ ผู้ที่มีความสามารถในการใช้ภาษานั้น คือผู้ที่มีทักษะในการแสดงความคิดออกมา เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียน ดังนั้นจึงต้องตั้งต้นที่ความคิดก่อน ถ้าไม่สามารถคิดในเรื่องหนึ่ง เรื่องใดแล้วจะให้พูดหรือเขียนในเรื่องนั้นย่อมไม่สามารถจะทำได้ แต่บางคนอาจมีความคิดนึกแต่ไม่สามารถพูดหรือเขียนได้ เพราะขาดทักษะในการพูดและการเขียน² ความสามารถทางภาษาเป็นเรื่องของการฝึกฝนและการเรียนรู้ และจะเกิดขึ้นได้เมื่อเด็กได้รับการสอนด้วยวิธีการที่ถูกต้องมาจากโรงเรียนทั้งระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กจะมีโอกาสฝึกฝนการใช้ภาษามากกว่าที่บ้าน จึงเป็นหน้าที่ของครูภาษาไทยที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กให้ดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาไทยให้ได้ดี เพื่อเด็กจะได้มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและรู้จักใช้ภาษาไทยเป็น เครื่องอำนวยความสะดวกและเพื่อความสำเร็จในการดำรงชีวิตภายหน้า

¹ ฐะปะนีย์ นาครทรรพ, "ข้อสังเกตในการสอนการใช้ภาษา" แผนปฐวี เอกสารประกอบการบรรยายการสอนวิชาภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ฐน. 033/17 ท), หน้า 1.

² บุญเหลือ เทพยสุวรรณ มล., "ชุมนุมภาษาไทย" ชุมนุมภาษาไทยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2505, หน้า 154.

เพราะความสำคัญของการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร ครูภาษาไทยจึงต้องพยายามส่งเสริมให้เด็กมีประสบการณ์ในทางภาษาให้มากที่สุด³ ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความหมายและมีประโยชน์ต่อชีวิตเด็ก ให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการกระทำจริง ๆ และฝึกฝนจนเกิดทักษะ คือมีความสามารถในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญทักษะในการใช้ภาษาไทย ก็ได้แก่ ทักษะในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งครูควรจะสอนให้สัมพันธ์กลมกลืนกันไปทั้ง ฟัง พูด อ่าน และเขียน ส่วนผู้เรียนก็จำเป็นต้องฝึกฝนตัวเองให้มีประสิทธิภาพในการใช้ภาษามากขึ้น กล่าวคือ ฟังให้เข้าใจใคร่ครวญเร็วและรู้จัก เลือกเก็บสิ่งที่เป็นความรู้ความเพลิดเพลินได้ พูดคล่องชัดเจนน่าฟังเรื่องราวและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ อ่านรวดเร็วขึ้น เข้าใจ และจับใจความได้เร็วถูกต้อง เขียนเรียบร้อยสะอาดและสละสลวยรัดกุมเป็นที่เข้าใจง่าย

ในจำนวนทักษะทั้ง 4 อย่างนี้ สำหรับหลักสูตรภาษาไทย การพูดเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเรียนวิชาใดก็ตาม ครูและเด็กย่อมใช้การพูดเป็นเครื่องมือสื่อความหมายทั้งนอกห้องเรียนและในโรงเรียนในบ้านหรือที่อื่นใดก็ตาม เด็กย่อมใช้ภาษาพูดในการติดต่อเรื่องราวธุรกิจ เด็กยังใช้ภาษาพูดในการพูดคุยสนทนาหาความบันเทิง ดังนั้น จึงนับว่าการพูดเป็นทักษะที่จำเป็นในการเรียนภาษาไทย ในวัฒนธรรมไทยของเราแต่เดิมเด็กมักอยู่ในฐานะผู้ฟังมากกว่าผู้พูด เช่น อยู่บ้านขณะที่ผู้ใหญ่พูดกัน เด็กต้องฟังไม่พูดสอดแทรก เพราะถือว่าเป็นการเสียมารยาท ขณะที่ครูสอนและอธิบายไปเกือบตลอดชั่วโมง นักเรียนเป็นผู้ฟังฟังคำอธิบาย จะตอบก็ต่อเมื่อครูถาม เด็กไม่ค่อยได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นมากนัก แต่ปัจจุบันนี้การสอนเปลี่ยนแปลงไป ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาโต้ตอบ ได้อภิปรายซักถามครูมากขึ้น เด็กได้แสดงความคิดเห็นมากขึ้น ดังนั้นการพูดจึงเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะต้องฝึกให้พูดอย่างถูกต้องอย่างมีจุดหมาย อย่างมีวิจักษณ์และพูดอย่างถูกกาลเทศะ มีไหวพริบลอยให้เด็กพูดตามใจชอบพูดอย่างไม่มีมารยาท เพราะการพูดของเด็กที่มิได้รับการฝึกฝนให้พูดอย่างเหมาะสมถูกต้องย่อมจะ

³ กระทรวงศึกษาธิการ, "แนวการสอนภาษาไทย" จุลสารภาษาไทย, (หน่วยศึกษานิเทศก์, กรมวิสามัญ, 2506) หน้า 1.

จะมีผลร้าย เช่นพูดสอดแทรกขณะที่ยืนกำลังพูด พูดภาษาไม่สุภาพหยาบคาย พูดกววนจับใจความไม่ได้
สำเนียงที่พูดไม่ถูกต้อง ดังนั้น⁴ เป็นคน

ในการพูดแต่ละครั้งต่างก็มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน ซึ่งพอจะจำแนกได้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้คือ

1. เพื่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้เกิดความบันเทิง มักเป็นเรื่องสั้นเบาสมอง ตลกขบขันหรือการหยอกล้อกัน
3. เพื่อให้เกิดความรู้
4. เพื่อเร้าใจและจูงใจ เป็นการพูดเพื่อสร้างความสนใจและหวานลอมให้ เกิดความเชื่อถือ
5. เพื่อชนะใจและ เปลี่ยนทัศนคติของผู้ฟัง ผู้พูดต้องมีความมั่นใจที่จะพูดให้ผู้ฟัง เชื่อถือ แล้ว
เสนอหลักการที่มีข้อมูลอ้างอิงอย่างพอ เพียงจนผู้ฟังยอมรับ
6. เพื่อแก้ปัญหาและขจัดข้อยุ่งยาก มักจะเกิดขึ้น เมื่อผู้พูดเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามเพื่อความ
กระจ่างชัด ส่วนการขจัดข้อยุ่งยาก เป็นการพูดให้ความคิดเห็นแนะแนวทางหรือวิธีการที่
จะช่วยให้ผู้ถามนำไปลงมือ เพื่อให้พ้นจากอุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่⁵

เมื่อมีวัตถุประสงค์ต่างกัน วิธีการพูดเพื่อให้บรรลุผลที่ตั้งไว้ย่อมแตกต่างกันไปด้วย ครูที่สอน
ทักษะการพูดจำเป็นจะต้องมีหลักการและมีวิธีการสอนอย่างดี รวมทั้งต้องตั้งวัตถุประสงค์ในการสอนไว้
ด้วย เพื่อให้นักเรียนจะนำไปใช้ได้ถูกต้อง ในหนังสือ "The Teaching of Speech" โดย
Gladys Louis Borchers, Donald Kliese Smith and Andrew Thomas Weaver
ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของครูในการสอนทักษะพูดว่า ในฐานะที่เป็นครูสอนทักษะพูด เราไม่เพียงแต่
มุ่งที่จะช่วย เด็กส่วนน้อยซึ่งไม่สามารถออกเสียงได้อย่างถูกต้อง หรือสอนผู้เริ่มหัดเป็นผู้นำ เกี่ยวกับ
ทักษะและ เทคนิคการพูดจูงใจ เท่านั้น เราต้องการให้เด็กแต่ละคน เป็นนักพูดที่ดีเท่าที่ความสามารถ
ของเขาจะไปถึงได้ เราต้องการที่จะหาวิธีที่จะจัดกิจกรรมในการ เรียนที่ เป็นไปได้และเหมาะสมที่
สุด ในการที่จะให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาทักษะการพูดของเขาและเข้าใจวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไป

⁴ รongรัตน อิศรภักดี, "วิธีสอนภาษาไทยตอนที่ 1" วิชาชุดครู ประกาศนียบัตรครูมัธยม
ของคุรุสภา, หน้า 61.

⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, จุดสารภาษาไทยเล่มที่ 8 (หน่วยศึกษานิทเทศะ กรมสามัญศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ 2517), หน้า 1.

ใช้ในการพูดอย่างได้ผลดีที่สุดตลอดชีวิตของเขา⁶ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการ เล็งเห็นความสำคัญของการสอนทักษะพูด และต้องการให้นักเรียนนำทักษะนี้ไปใช้ประโยชน์สำหรับตน จึงพยายามตั้งความมุ่งหมายทั่วไปในการสอนทักษะพูดอย่างกว้างขวาง ไว้ในประมวลการสอนการพูดชั้นมัธยมศึกษา คือ

1. ส่งเสริมพัฒนาการ การใช้ภาษาพูดของนักเรียนและแก้ไขข้อบกพร่องให้เป็นรายบุคคล
2. ใ้รู้จักใช้ภาษาพูด สำหรับสื่อความหมายต่าง ๆ ได้ตรงตามความประสงค์และสำเร็จประโยชน์

3. ใ้รู้จักแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกออกมาเป็นคำพูด โดยเลือกใช้ถ้อยคำที่สุภาพ สละสลวยและมีความหมายรัดกุม เข้าใจง่าย

4. ใ้รู้จักวิธีพูดและมารยาทในการพูดที่ถูกต้องตามสังคมนิยม

5. ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้จินตนาการและรู้จักตัดสินใจที่จะเลือกใช้ถ้อยคำให้เหมาะสมกับเรื่องที่พูด

6. ส่งเสริมทัศนคติและนิสัยที่ดีในการพูด เช่น พูดให้ตรงประเด็น รู้จักควบคุมอารมณ์ในขณะที่พูดและคิดก่อนพูด⁷

จากความมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ถ้าหากจะฝึกทักษะพูดให้นักเรียนได้ผลตามที่ตั้งไว้ นั้นไม่ใช่เป็นเรื่องง่ายเลย การสอนตามแบบเดิม การถาม - ตอบ ที่เคยกระทำกันมาในชั้นเรียนนั้นไม่เป็นการ เพียงพอที่จะช่วยให้นักเรียนรู้จักสื่อความหมายทางคำพูดกับผู้อื่นได้ตามที่ตนประสงค์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดผลดี ควรจัดให้มีการฝึกทักษะพูดโดย ครูควรฝึกอย่างน้อยเดือนละครั้ง ครั้งละ 20 - 30 นาที แต่ถ้าวุฒิสมาสามารถฝึกให้มากกว่านี้และสม่ำเสมอ จะช่วยให้เกิดผลดีต่อการฝึกทักษะพูดยิ่งขึ้น⁸

⁶ Gladys Louis Borchers, Donald Kliese Smith and Andrew Thomas Weaver, The Teaching of Speech, (New Jersey: Prentice Hall, INC., Englewood Cliff; second printing, January 1956) p.6.

⁷ บุญนำ บุญเสริม, ประมวลการสอนการพูดชั้นมัธยมศึกษา 1 - 2 (เอกสารของหน่วยศึกษานิเทศก์ที่ 01/2505, กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.), หน้า 36.

⁸ บุญนำ บุญเสริม, "การฝึกทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษา" จุลสารภาษาไทย, (หน่วยศึกษานิเทศก์: กระทรวงศึกษาธิการ), หน้า 75

ถ้าจะพิจารณากันตามความเป็นจริง วิชาการพูดน่าจะเป็นวิชาที่ควรศึกษาและเรียนได้ดีกว่าวิชาอื่น เพราะทุกคนที่ไม่เป็นไวยากรณ์พื้นฐานการพูดเป็นแบบของแต่ละคนโดยเฉพาะอยู่แล้ว วิชาการพูดไม่ต้องการ เป็น "แบบพิมพ์" บังคับทุกคนเหมือนกัน แต่มุ่งส่งเสริมความสามารถและบุคลิกภาพในการพูดของแต่ละคนให้เด่นชัดขึ้นในแบบของตนเอง หลักการพูดอาจเทียบได้เช่นเดียวกับการเสริมสวย ซึ่งเสริมส่วนที่มีอยู่แล้วให้สมบูรณ์งดงามยิ่งขึ้น แต่เท่าที่มานมาและยังคงเป็นอยู่ การเรียนการสอนภาษาไทย ครูจะใช้วิธีถ่ายทอดวิชาความรู้แก่เด็ก โดยครู เป็นผู้อธิบายชี้แจงแต่ฝ่ายเดียว เด็กมักถูกกำหนดให้เป็นผู้รับฟังและปฏิบัติตามที่ครูสั่ง หรือครูถามเด็กตอบ¹⁰ การเรียนการสอนด้วยวิธีดังกล่าวไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้เด็ก เกิดทักษะในการพูดที่คิดเลย จึงเป็นเรื่องที่ครู โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาต้องตระหนักถึงการสอนทักษะพูดเพื่อพานักเรียนให้พัฒนาทักษะนี้ให้ไกลที่สุด การเรียนรู้เพื่อพูดไต่ตน เป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการพูดที่ดี และการเรียนทักษะพูดที่ถูกต้องนั้น ต้องมีการฝึกใหญ่ทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความมั่นใจและคล่องแคล่วยิ่งขึ้น¹¹

มูลเหตุจูงใจที่ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัญหาการสอนทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" นั้นคือ

1. ผู้วิจัยเป็นครูสอนภาษาไทยคนหนึ่งที่ได้สังเกตเห็นว่า ทักษะการพูดนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตประจำวันของนักเรียน ดังนั้นการสอนทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจึงเท่ากับเป็นการปูพื้นฐานที่ดีให้แก่เด็ก เป็นระยะเริ่มแรกที่นักเรียนจะได้มีโอกาสฝึกฝนการพูดในแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสม เรื่องการสอนทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและวิจัยต่อไป

2. จากการสังเกตและสนทนาซักถามความเห็นจากครูที่สอนภาษาไทยหลายคนด้วยกันในเรื่องการสอนทักษะพูด ส่วนใหญ่จะให้ความสนใจกับการสอนทักษะพูดน้อยมาก มักจะสนใจเรื่องการอ่านการเขียนเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะสำรวจสภาพการสอนทักษะพูดและศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการสอนทักษะพูด

⁹ นิพนธ์ ศศิธร, หลักการพูดของมนุษยชน (เชียงใหม่: โรงพิมพ์คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), หน้า 9.

¹⁰ คณะนิสิตปริญญาโท มหาวิทยาลัยสาขาสอนภาษาไทย, "ครูภาษาไทยกับสังคมปัจจุบัน" วารสารครุศาสตร์ 3 (มิถุนายน - กรกฎาคม, 2517), หน้า 47.

¹¹ นิพนธ์ ศศิธร, หลักการพูดของมนุษยชน (คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), หน้า 9.

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการสอนทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการใช้หลักสูตร ประมวลการสอนและเอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาในด้านความพอใจเพียงของการใช้อุปกรณ์ตลอดจนกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนของครูในการสอนทักษะพูด
4. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการวัดผลทักษะพูด
5. เพื่อเผยแพร่ขอเสนอแนะในการปรับปรุงการเรียนการสอนทักษะพูดไปยังครูภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. จะศึกษาปัญหาการสอนทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียน 12 โรงเรียน จากโรงเรียนสหศึกษา โรงเรียนหญิงและโรงเรียนชายอย่างละ 4 โรงเรียน
2. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ครูสอนการใช้ภาษา 30 คน หัวหน้าสาขาวิชาภาษาไทย 12 คน นักเรียน 420 คน จากโรงเรียนทั้ง 12 โรงเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ปัญหาการสอนทักษะพูดในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น" ผู้วิจัยคาดว่าผลของการวิจัยจะมีประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนการสอนทักษะพูด เพื่อเป็นแนวทางในการคิดหาวิธีการแก้ไขปรับปรุง
2. ครูผู้สอนจะได้ทราบถึงปัญหา ข้อเท็จจริง ตลอดจนความคิดเห็นของนักเรียน เกี่ยวกับการสอนทักษะพูด และจะได้นำความคิดเห็นไปปรับปรุงการสอนของตน
3. ศึกษาวิเคราะห์ และผู้จัดทำหลักสูตรจะได้นำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพการ
4. ขอเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขการสอนทักษะพูดจะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

คำจำกัดความ

ทักษะพูด ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง การเรียนการสอนตลอดจนการฝึกฝนการพูด
ในโรงเรียนของชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หมายถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงปีที่ 3

ครูอาจารย์ หมายถึงผู้ที่กำลังสอนวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนทั้ง 12 แห่ง ระดับ
มัธยมศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำมาเป็นตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้

หัวหน้าสาย หมายถึง หัวหน้าสายวิชาภาษาไทยในโรงเรียนทั้ง 12 แห่ง

นักเรียน หมายถึงผู้ที่กำลังเรียนวิชาภาษาไทย ชั้น ม.ศ.1 - 3 ในโรงเรียนทั้ง 12 แห่ง

ความจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ อาจเกิดคลาดเคลื่อนได้ กล่าวคือ

1. เนื่องจากใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย อาจได้รับแบบสอบถามคืนไม่ครบ
ถ้วนตามต้องการ
2. แบบสอบถามที่สร้าง อาจไม่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด ทำให้ผลที่ได้รับไม่สมบูรณ์
เท่าที่ควร
3. ผู้ตอบแบบสอบถาม อาจตอบไม่ตรงตามความเป็นจริง เนื่องจากเกรงว่าจะเกิด
ผลเสียจากการตอบแบบสอบถาม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย